

Unknot

Lehpamer, Lana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:404750>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-15**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

Zagreb, 2023

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
Odsjek Novi Mediji

Diplomski Rad

UNKNOT

Mentorica: red.prof.art Nicole Hewitt
Zagreb, 2023

Lana Lehpamer

Sadržaj

Artist statement	2
POROZNOST	4
KOŽA / MEMBRANA / OPNA	5
AMBIGUITY	9
FOLD	10
LIMINALNOST	11
Literatura	15

“Svaki film ima dvojnika. Bilo da se radi o horor filmu u kojem su te dihotomije eksplicitne, ili o bezazlenijim žanrovima poput romantičnih komedija ili avanturističkih priča, svi se likovi bore protiv vlastite osobnosti. Uvijek postoji sjena, točka usporedbe, ta druga osoba koja nije poput nas, a koja nas definira samo svojom različitošću. Ali ti likovi smo i mi, a svoju identifikaciju s jednim ili drugim likom možemo promatrati kao borbu da definiramo sebe, da definiramo kakvi želimo biti i kakvi ne želimo biti. Način na koji se odnosimo prema drugim ljudima niz je fabrikacija; tko smo promjenjivo je ovisno o tome s čime smo uspoređeni ili u mnogim slučajevima s čime se uspoređujemo”.

Kier la Janisse- House of Psychotic Women

U svojoj umjetničkoj praksi općenito bavim se najviše tekstom i prikazom teksta, razvijam pitanja približavanja teksta gledatelju kroz medije zvuka, videa, instalacije. Ovaj rad gradi bazu na *Monster Theory*, ali tematizira ambiguoza stanja i iskustva kroz određene promjenjive uvjete. Medije i materijale prilagođavam konceptu i radu, najzanimljiviji mi je rad s instalacijom i performansom, kao i rad u kolektivu. Počinjem od materijala (zemlje, vune, hrđe...) od kojeg se polako odmičem i pristupam online sferi te se više fokusiram na fotografiju i zvuk. Najčešće moji radovi sadrže neka pitanja liminalnog, sjećanja, diy-a, nelagode i začudnosti, dok je u ovom radu uz sve to bitan pojam *threshold*. Procesi koje koristim za rad povezani su s ritualima, procedurama i eksperimentiranjem. Naginjem prema temama koje dolaze iz osobnog, ali želim u svom radu obuhvatiti i šire socijalne teme. Najveću inspiraciju nalazim u poeziji, online iskustvima i problematikama bivanja na internetu kao dominantnom izvoru širih kulturnih i socijalnih zbivanja te teorijskim i filozofskim tekstovima (npr. Mark Fisher, Georges Batailles..) dok su mi za ovaj rad bili značajni tekstovi Karen Barad (*TransMaterialities*) i J.J.Cohen (*Monster Theory*) te eksperimentalna noise glazbenica Pharmakon. Radu pristupam intuitivno, "from the gut", ali razmišljam o njemu sistematično, kontekst rada usko je povezan s trenutnim stanjem nezasićenih estetika i trendova na socijalnim medijima kojima se komodifikacijom identiteta otuđuje i podređuje svako iskustvo. Radom, kroz razvoj, želim ukazati na distanciranje koje se stvara ovim sistemima i na razne mogućnosti upotrebe mobitela kao umjetničkog alata, od njegovih fizičkih i znanih dijelova i funkcija do sadržaja koji percipiramo na njemu. Također, zanima me kako korištenje mobitela utječe na iskustvo okoline i obrnuto. Za rad mi je bitan prostor i postav te ambijent koji stvaram audiovizualnim sadržajima i predviđen je za ljude koji su "kronično online", ali smatram da to nije nužnost za namijenjenu percepciju i shvaćanje rada. Želim stvoriti osjećaj nelagode i nesigurnosti te prijelazno stanje, očekivanje dolaska, razrješenja koje se neće desiti.

Rad počinjem raspisivanjem riječi koje su mi potencijalno mogle poslužiti kao materijal (kosa, blato, granje, konac, ekskrement...) ili pojmovi vodilje (raspadanje, otkopano, zakopano, ostaci, koža, meso...). Dolazim do popisa koji se bavi tjelesnošću, otvorima, rupama, čudovištima. Riječi raspisujem u asocijativnu poeziju koju ću kasnije spomenuti, ali iz prvotnih traženja onog što me zanima u čudovišnom ispoljavaju se sljedeći pojmovi:

**POROZNOST
KOŽA/ MEMBRANA/OPNA
PREKLAPANJE(FOLD)
AMBIGUITY
LIMINALNOST**

Krećem od horor filma i prvo vadim isječke iz nekih koje sam uspoređivala (npr. odnos s hranom - unošenje u sebe, vrsta razmjene). Zatim sam razmišljala o "stvarnim" snimkama duhova, čudovišta, bića, aliena... koja postoje na YouTube-u i zanimale su me njihove sličnosti i razlike, ali nisam našla način da ih iskoristim za rad tada. Način na koji se gradi napetost, jeza. Bilo mi je zanimljivo gledati videe koji se bave čudovišnim i zastrašujućim kroz neočekivane i bizarne, ali i svakodnevne prikaze. Na početku mi se tema povezuje s magijom i nasljeđem, snimam video i fotografije sebe i svoje bake kako heklamo zajedno, ona dok me uči heklati i ja dok izrađujem lutkicu od kukuruzovine kao što me naučila. Prenosim to u formiranje nevidljivog, radim bog body, pokušavam oformiti neko tijelo, kožu oko onog što se pojavljuje od početka - persona. Zauzimanje prostora kroz drugo, dok se ja pojavljujem kao dio i posrednik, medij. Radila sam neke testove s tekstom i videom (razmišljam kako ih povezati, napraviti artist book koji se može čitati ili online ili fizičko) te sam počela voditi online moodboard. Počinju me zanimati estetike bizarnog i strašnog koje onda pokušavam emulirati svojim fotografijama. Isprobavam razne stranice za rađenje bloga kako bih mogla kurirati sadržaj te testove s postavom u projekcijama, monitorom, zvučnicima. Privlači me artist book kao medij i njegove mogućnosti ako je online (preko hiperlinkova). Čin listanja polako prelazi u zanimljivost scrollanja (mobitela) pa isprobavam postav gdje se sadržaj prikazuje kroz screen recorded scrolling. Osim toga radim i "album" u programu Ableton.

POROZNOST

Definicija poroznosti mjera je praznine ili “praznog” prostora u materiji, ili čvrstoj formi. Shvaćanje poroznosti doslovno, biološko ili mistično magično, simbolično. Paralele zamišljenog nepoznatog objekta koji drži poroznost, posjeduje ju kroz tkivo, kožu zbog relacije kože s ljudskošću. Zamišljanje praznine u kojoj promatramo poroznu kožu svijeta/svemira/stvarnosti mikro ili makro. Kao referenca za razumijevanje i približavanje, zamišljeno meso koje ispunjava i koža koja štiti/curi/razmjenjuje. Nancy Tuana u svom eseju *Viscous Porosity* kaže: “Granice između našeg mesa i mesa svijeta od kojeg i u kojem smo je porozno.” Krećem od opsjednutosti, kao primjer demonske opsesije, kako demon ulazi u tijelo? Ulazi li kroz poroznost kože, mesa, je li demon poput mikroorganizma ili bakterije? Ne ljudskog sastava. Demon bi mogao biti virus, bolest ... Ili simbolički gledano, demon kao intruzija na “nevinu” kožu koja je manje porozna od one druge sigurno je veći strah i tragedija. Nancy Tuana također govori o kontradiktornoj prirodi pronalaska podjele granica između određenih elemenata ili ideja za koje nalažemo da su suprotne ili ne interaktivne, uzimajući u obzir kako poroznost tijela (ne samo ljudskih) funkcionira. Neka tijela su jedva porozna, čvrsta/gusta u svojoj materiji dok su druga neodređeno i ovdje i ondje u pogledu poroznog stanja. Primjer ovdje bi bio isheklana tkanina kojom sam se bavila na početku rada. Dakle, što je veća kukica ili šav, veća je poroznost te kože/membrane/površine. Ono što je zanimljivo kod heklanja je to što radi s “praznim” prostorom slično kao modeliranje, kada heklaš stvaraš poroznost namjerno, modeliranje je u odnosu s praznim u smislu oduzimanja i dodavanja, dok je u heklanju to isprepletano, Dozvoljava praznom prostoru da bude konstitutivni dio nečega, u isto vrijeme predviđa puno i prazno kao svoje konstrukcijske dijelove, dakle šav i prostor između šavova. Da objasnim, kada napraviš šav na kraju reda, dodaje se još jedan šav koji predviđa da se u praznom prostoru nastavlja isheklan red. Ovo omogućava da se redovi nastavljaju bez sužavanja, odnosno da ostanu ravni. Na neki način heklanje predviđa postojanje. Isto kao što se mogu zamisliti gravitacijski valovi ili zamišljene mreže masa u svemiru. Zašto je to bitno? Da se pokaže da je poroznost 2 stvari: prva je da ovisi o jednakoj mjeri “praznog prostora” i punog te da nije za sebe dio nijednog nego proglašava nešto o jednom i drugom. A druga stvar je da dopušta razmjenu /izmjenju /promjenu. Ono što me zanima u poroznosti je ta tanka opna izmjena o čemu razmišljam i kroz tehnologiju, a kao najvažniji alat rada postavlja se mobitel o kojem razmišljam kao o točki u koju sve može ući, ali i izaći. Mobitel kao tip sita, određen tjelesnošću, aktiviran njome, ali u isto vrijeme distanca, prezasićen sadržajem, poziva na dodir, na interakciju. Vlastiti mobitel nam je utjeha, tuđi nas začuđuje.

KOŽA / MEMBRANA / OPNA

Osim što ju koristim kao bazu za razmišljanje o poroznosti, npr. postojanje kože nekako podrazumijeva postojanje mesa, nečeg što ta koža pokriva. Koža kao membrana. Počela sam svoj rad s *monster theory* i horor filmovima. Posebno me zanimao odnos koji čudovišta imaju sa svojim/drugim tijelima. J.J Cohen, u svojoj knjizi *Monster Culture* stavlja ovo kao naslov jednog poglavlja: "The Monster stands at the Threshold of Becoming"¹ Pitam se što to znači, da li čudovište stoji na putu of becoming, of becoming what? Ili je čudovište taj *threshold* ? ... Cohen tvrdi kako je čudovište rođeno na metaforičkom raskrižju, ono utjelovljuje kulturološki pokret koji ovisi o vremenu, osjećaju i mjestu. Povezuje i utjelovljuje strahove, želje, tjeskobe i fantazije. "Monstruozno tijelo je čista kultura.." ono je konstrukt od i o kulturi kao njena projekcija? Dalje se pitam zašto je čudovište uopće strašno, prema Cohenu ono odbija ontološku kategorizaciju, čudovišno tijelo (koje može biti i odsutnost fizičkog tijela) se opire integraciji, ono je razlika koja postoji van sustava i upravo u tome leži ono zastrašujuće. I kao takvo otkriva istinu o sustavu. Čudovište je uvijek postavljeno kao drugo, čovjek se susreće s čudovišnim, jedno s drugim, nikad drugo s drugim. Čudovišno tijelo, koje nije objašnjeno kroz ljudsku kožu/ meso/ tijelo pokušavam si ovdje približiti. Na primjer, ektoplazma, koja je utjelovljenje ne zemaljske forme, objašnjena je kao "ono što ima formu" i postoji "izvan". Meso simpatizira s mesom, koža je nestrpljiva u svom diranju, da komunicira, da razmjenjuje. Izvodim performans koji nazivam "bog body", koji je bio pokušaj materijaliziranja nekog nedostižnog fikcionalnog duha, donijeti nešto u postojanje, u tijelo koje ima težinu koju pretpostavlja, ali nikada ne spominje, vidi ili govori o. Ovo sam pisala o njemu dok sam izvodila:

¹ Čudovište stoji na pragu postojanja

bog body

Performans koji traje 24 sata počinje u ponoć 6.5.2022. i traje do ponoći idućeg dana.

Od par komada najlonki Bruna mi je sašila tijelo za zemlja body kreaturu. Napunila sam ju s 20 litara zemlje i sjemenkama. Cijelo vrijeme moram biti spojena bar jednim dijelom tijela za nju.

*Glava ,vrat, dva komada za trup, noge od jednog ,ruke od jednog na pola. Nisam joj dala srce da bude kao budi moj medo, reći će mi kada joj bude trebalo. S Mariannom smo prizivali fantazme i ja sam htjela prizvati nešto živo i kopala sam zemlju rukama da to nađem. Nisam našla ali kasnije mi je došla mala gusjenica zelena koja je visila na niti s drveta i primila sam ju u dlan. S Ivanom sam našla crva koji mi je migoljio u rukama. Dok sam punila kreaturu izgledala je kao crv. Mislila sam da će sva zemlja pasti u noge kada ju dignem. Ima jako dugačke udove strah me pustiti ju da se ne potrga,raspadne, da joj iznutrice ne završe u tramvaju. Sutra ću na Jabukovac uzeti metlicu i mišćafu za svaki slučaj. Neću se našminkati jer ne želim zemlju u očima. Iz rupica u koži ispada zemlja puna sam je, imam zemlje u slušalicama. U krevetu, u umivaoniku. Htjela sam pospremiti stan, ali ne želim da bude pun zemlje ne mogu mesti ako s mene, s nje ispada sitna, sitna zemljasta prašina. Miriši fino. Vlažna je na dodir i hladna. Zamislit ću da spavam u šumi. Nadam se da neće sutra pasti kiša. Nije još vrijeme da bude mokra. Moram Ivani odnijeti gitaru i otići na predavanje Tadića i možda s Brunom vidjeti njenu pjesmu. Bruna je ostavila rupu da ju punim iz trbuha. To mi je poetic. Kao da punim kobasu. Dajem joj iznutrice. Ne izgleda kao tijelo. Zavija se i puni i prazni na svim mjestima. Bojim se da ju ne probiju male grančice iz zemlje unutra. Bit ću pažljiva sa njom. Ona i ja ćemo spavati zajedno. A Ivor na kauču sori ne želi se zaprljati sa zemljom, ja sam odustala i prihvatila. Nadam se da neću dobiti neku alergiju. Prije spavanja ću joj položiti glavu na jastuk i ruke i noge ću joj staviti u ugodan položaj, probat ću joj namjestiti kukove tako da ju ne bole kao mene. Uglavnom prizivala sam nešto živo i nisam to našla i to me frustriralo, zemlja mi je ušla pod nokat koji se užario i bolio me. Moram uzeti iglu i konac sa sobom sutra. Ivor mi je morao skinuti šminku s očiju danas sutra ću biti pametnija. Još 22:45 h. Bit će teško penjati se uzbrdo do jabukovca. Kada ju nosim na truhu osjeća se kao salo. Želim ju probati na leđima, piškalonca. Mogu ju probati zavezati za sebe. Zamislila sam da ju vučem po podu ali tada bi se raspala. Ne želim joj to priuštiti. Osjećam veliku brigu za nju jer mi je ona ghost body. **Nešto što lebdi iznad ali osjeća se kao uteg.** Želim da zaživi i da ispuni sve moje fantazme. Zamislila sam ju da je ona početak, kao Frankenstein. Ali nježna je i samo flaccid vreća zemlje. Ne može sama sjediti u stolici niti u tramvaju , može sama ležati na ravnoj površini na podu, može oponašati moje kretnje ako joj pomognem i ja mogu njene ako su ljudske. Neljudske mogu samo probati. Nakon nekog vremena ćemo početi sve više ličiti. Možda počne nositi odjeću, ruž, možda počne plesati i pjevati i svirati gitaru i možda, možda će vidjeti budućnost i dotaknuti ljude i vidjeti njihovu prošlost i možda će biti medij možda će u nju ući duh i komunicirati sa mnom. Možda*

ako dovoljno brinem o njoj. Možda. Nisam se otuširala prije, sad ne mogu više do sutra.

23:09 petak 6.5.2022

Još sat vremena imam i onda idem pospremit. Cjela kuća mi je puna zemlje osjetim krckanje u zubima, šmrklji su mi crni i ispod noktiju mi je sve crno iz kose mi ispada zemlja i s odjeće čarape su mi crne odozdo. Bruni je otišlo u oči i meni u nos i od toga sam kašljala. Ivana i ja smo igrale Križić-Kružić u zemlji mekanoj i sitnoj koja se profiltrirala kroz kožu najlonke na podu stana. Lice mi je maljavno, sva hrana koju sam danas pojela je imala zemlje po sebi, kruška je kapala smeđu vodu a na kruhu su bile crne mrvice. Ujutro sam ju tetošila sada ju vučem po podu. Bila je crijeva ,krumpas, kobasa, beba, bog body, truplo, lutka. Ostala je vlažna i mirišljava. Rastezala se, odmarala je, ležala i sklupčala se kada ju je bilo strah. Na putu doma počela je kiša, taman prije nego što smo ušli u zgradu. Nije bilo pitanja. Nitko ju nije htio dirati osim Ivane koja je rekla da joj je inviting. Nismo ušle u dućane ni u blizinu hrane. Ruke su mi se tresle i boljeli su me mišići od njene težine. Nije bila teška na početku , na kraju dana me frustrira nisam mogla plesati u mraku od nje, vukla me nazad prema podu njena težina. Jednom sam ju morala sašiti, malu rupicu, ali osim toga je sve dobro izdržala i preživjela i nije se zakačila za nešto.

Htjela sam utjecati na nju, oživiti ju, ona je više utjecala na mene i konzumirala sam ju i upila kroz pore i otvore, a ona je samo otpuštala sebe i cijedila se i filtrirala zrnca, atome. Nakon par dana bila bi prazna prljava vreća. Da li se ljudi toliko ljušte i da li ljudima toliko pada koža svaki dan? Ona se ne može obnoviti, ali može iz nje izrasti nešto jer u sebi ima sjemenke koje se trebaju aktivirati.

Marina Warner kaže ovo o ektoplazmi: "Ektoplazma je bez oblika, ona je "informe" , tip primordijalne paste i da bi se pokazala kao takva, pripaja semiotičke markere koji označavaju međusvjetove duhova. Kada gledamo te tekućine, nedovršene forme, ponekad je u njih utisnuto lice, vrijedi se prisjetiti da je riječ larva, korištena u engleskom jeziku za rane faze gusjenice, značila duh ili spektar na latinskom,... Ektoplazmatske maske su uistinu larvalne: obećaju nastanak formi ,ali ih ne dostave". Obećavanje nastanka forme, bez dostavljanja bitno mi je bilo za "bog body" tada, ali o tome razmišljam i u završnom postavu. Spektar, duh, neformirane mase, naznake formi, sve te pojmove provlačim kroz razmišljanje o radu. Mary Douglas, u knjizi "Purity and Danger" postavlja to ovako "... sve simbolizira tijelo, tijelo simbolizira sve ostalo." Također, Judith Butler kaže da " one is not a body, one DOES a body." Van konteksta, možemo to shvatiti doslovno, tjelesnost kao aktivnost. Bog body je na neki način besmislen pokušaj, oživljavanje ili stavljanje nečeg naizgled neživog (zemlja) u oblik ljudske sličnosti. Ali iz zemlje su iznikle sjemenke same od sebe, živost drugog nije bila doživljena. Zamišljam duh/spektar/prikazu kao osobu koja postaje bitna u radu, vizualno je ljudskih okvira, nije kao nešto neljudsko. Ovo pišem o personi:

Tijelo od zemlje izvučeno je iz snova, iz fantazija. Nije golem, ne mora biti zemljana, mora biti povučena dolje da ne lebdi nego da povlači dolje. Tijelo od mesa želi da se napokon riješi drugog, da ju utopi da se egzorcira no to nikada neće moći osim u fantaziji koju formira po sebi. Bježanje, ali i vraćanje. Gledanje preko ramena. Izmišljene priče. Uzaludno stajanje na vratima kroz kojih izlazi veo s one strane. Iza zatvorenih vrata nema ničega. Neće se miješati sa duhovima, ali ih može izmisliti.

Persona izlazi iz nametanjem za identitetom, ona nije formirana, ali postoji jer je neizbježna. Želim da moj rad bude na neki način threshold za prelazak, mjesto pojavljivanja, oživljenja, mjesto za utjelovljenje ektoplazme koja se samo nagoviješta, sramežljiva je za utjelovljenje. Svako lice je isto, svaki ti je ti, svaki mi isti, svako ja zauzima položaj, osobnost, estetiku, obraća se, komunicira, ali nije klasificiran ili jasan. Ona nije izrečena u radu već se njena pojava manifestira kroz ambijent koji je dočaran zvukom/slikom/tekstom. Bitna je jedino nemogućnost njene pojave i tjelesnosti, sve ostalo ju priziva i otvara *threshold*². Znano je da je njena manifestacija nemoguća, ali si dopuštam razviti prostor (prvi pokušaj je tijelo od zemlje) u koji može ući (kasnije to postaje postav). Uglavnom, čudovišta i njihova jeziva priroda leži u sličnosti ili razlici od onog ljudskog. S jedne strane što je drugo bliže nama to je strašnije (*uncanny*³) kao i što je dalje (Lovecraft npr.) zato stavljam citat od la Janisse na početak teksta, u knjizi ona govori o horor filmovima, ali ako pristupim tom citatu kroz sisteme klasifikacija, o kojima priča Mary Douglas u *Purity and Danger*, o internaliziranju anomalija i njihovom prihvaćanju ili odbijanju, te kroz possession, kroz identifikacije s bilo kojim pojmom, ne samo s čudovišnim, postaje mi zanimljivo kako se općenito ti odnosi mogu prevesti u materijal. Kako svaki materijal može postati koža ili meso ili tijelo nečeg. Unknot (trivijalni čvor) je prema matematičkoj definiciji zatvorena petlja koja nije zapetljena. Unknot je krug, ali u klasifikaciji čvorova dobiva novo ime i definiciju. Isti pojam shvaća se drugačije kroz različite primjene.

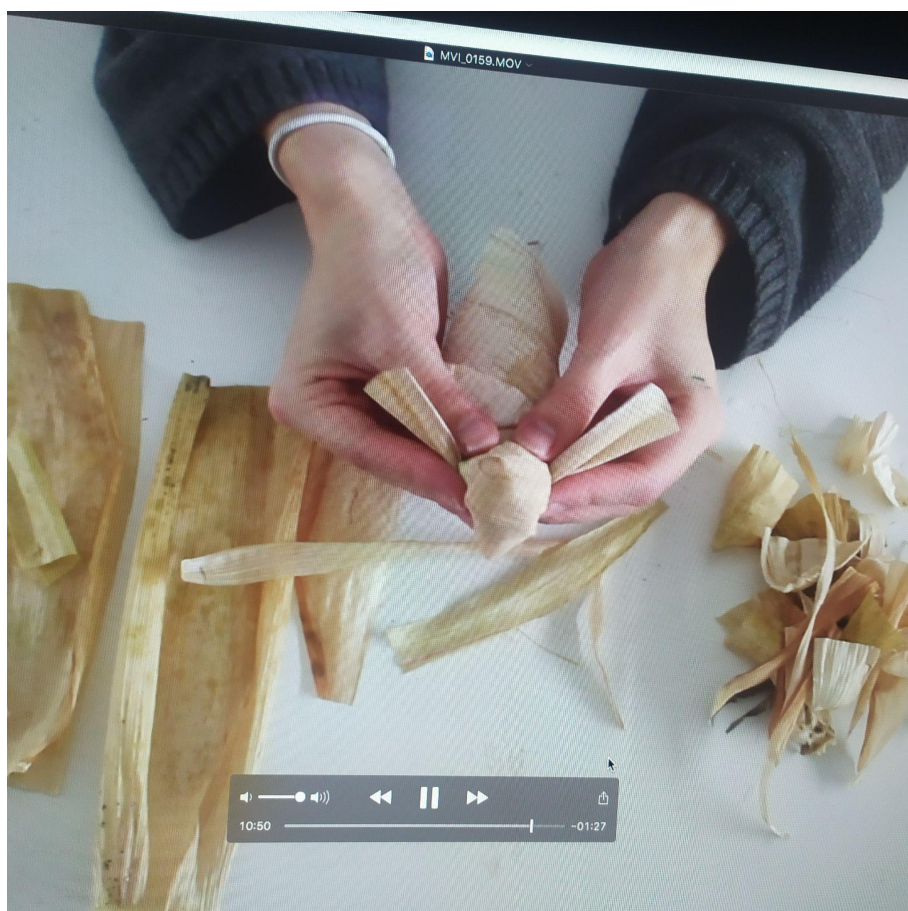
---

² Koristim englesku riječ *threshold* jer njeno značenje bolje označava stanje koje želim prenijeti ili iskusiti. Riječ se na hrvatskom prevodi kao prag čije značenje može biti "granica na kojoj se nešto događa", dok *threshold* može značiti "magnituda ili intenzitet koji se mora prijeći za neku reakciju, fenomen, rezultat ili uvjet da bi se manifestirao", ili "level ili točka gdje se nešto počinje dešavati ili mijenjati".

³

AMBIGUITY

Mary Douglas kaže: “anomalija je poput sličnosti: sve može imati anomalne karakteristike isto kao što bilo koje dvije stvari mogu imati slične karakteristike”. i Kristeva kaže “ono što, bivajući izbačeno od “ja” služi za definiranje tog istog “ja”. Ima li čudovište moć? Na prvi pogled čini se kako moć čudovišta dolazi od drugosti njegovog bića. Čudovište je zvijer, nadčovjek, alien, drugo. Njegovo unutarnje stanje i motivacija često nije gledano, ubija da bi ubio, proganja da bi progonilo, opsjeda da bi opsjelo. Ali, ono je rob vlastitih uvjeta. Ovdje je samo kao nabor, ili ogledalo za čovjeka. Priča o čudovištu nije njegova priča, njegova moć čini se da je posuđena, dolazi iz vanjskog nabora i privremena je. Što više znamo o čudovištu to je njegova moć manja. Zamišljena moć čudovišta ga ne definira, ona je posljedica ili simptom moći koje sistem drži (nad njim). Nema razmjene ako je izvor isti. Vraćajući se na Douglas i pitanje dvoznačnosti, najznačajniji horor je onaj takve prirode. Također, postavlja se pitanje zakona koji ga vežu, Ako uzmemo u obzir Douglas, postaje jasno kako gradimo ideju čudovišta i njegove druge dvoznačne prirode. Njegova anomalija se razlikuje od sličnosti zajednice koja mu je suprotstavljena, čudovište je na rubu, gotovo kao da čuva kožu praznine ili kožu punog od same sebe? Čudovište je porozno, promjenjivo, prilagodljivo, nikada ga se ne može u potpunosti obuhvatiti, ili ubiti, rađa se ponovno svaki put kroz drugačije zamisli dok još uvijek ostaje drugačije od drugih čudovišnih stvorenja. Čudovišta su naše anomalije. U tome pronalazimo odbojnost ili privlačnost, kako kaže Cohen.

FOLD

Prema Deleuzu svijet se interpretira kao tijelo beskonačnih nabora i površina koje se zavijaju i preklapaju kroz zbijeno vrijeme i prostor. Njemu je cijeli svemir proces preklapanja i otklapanja vanjskog, koje stvara unutrašnjost koja nije nastala autonomno iz vanjskog već je samo duplost vanjskog. Ako to usporedimo s Cohenovom teorijom čudovišta, ona su nabor koji internaliziramo. Dakle, kulturalni strahovi koji rastu iz društva uzimaju svoja tijela kada o njima dovoljno razmišljamo. Misao o strahu deformira se u monstrozno tijelo, kao strah od mraka koji nije strah od ničega već strah da će nešto biti prisutno. Lakše je razumjeti utjelovljeno čudovište od kolektivnih strahova. Horror je transformativno i simbolično iskustvo naših strahova, i primjer preklapanja vanjskog koje postaje unutarne. U knjizi *Material Feminism*, Catriona Mortimer-Sandilands (esej *Landscape, Memory, and Forgetting: Thinking through (my mother's) Body and Place*⁴) spominje citat Davida Abrama: "najjednostavniji događaj senzorne percepcije je već instanca organizma koji prima jeku sebe od svijeta - interakcija sa svijetom od kojeg se vraća sebi promijenjeno, razlomljeno donekle, i kroz koju se također reflektira svijet, vraćen sebi ponovno". Linkovi su poput folds, njihovo vođenje kroz online interakcije i iskustva je poput folda. Kuracija vlastite online prisutnosti i sadržaj koji biramo je poput folda, u članku "Social Media Is Not Self-Expression"⁵, Rob Horning govori o izgradnji identiteta kroz socijalne medije, nemogućnosti odvajanja "stvarnog" od konstruiranog online i o tome kako nas kapitalistički sistemi vežu za ovisnost o izgradnji socijalnih mreža: "internet nije individualistička težnja, to je nešto što radimo jedni s drugima. Internet je tamo gdje su ljudi". Micanje s interneta, tvrdi neće nam pomoći, već stvaranje hibridnosti, transgresija normi o tome što i kako se povezuje s nama online i offline.

---

⁴ Pejzaž, sjećanje i zaboravljanje: Razmišljanje kroz(majčino) tijelo i mjesto

⁵ <https://thenewinquiry.com/blog/social-media-is-not-self-expression/>

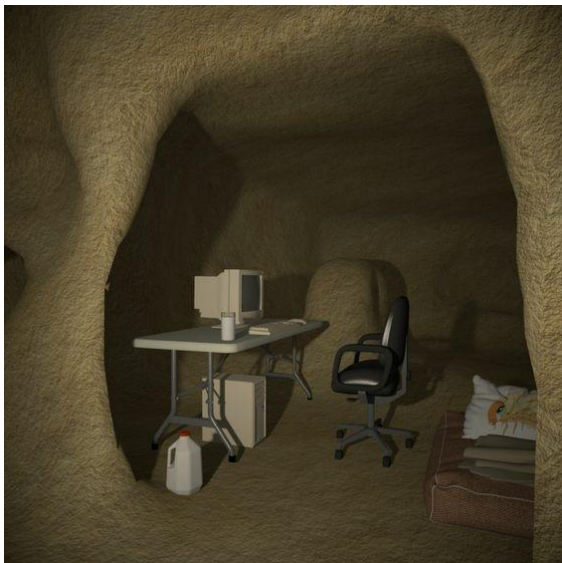
LIMINALNOST

Drugo (other) je tema koja je često spominjana i opisivana, a meni služi kao neka vrsta prijelaza. *Monster theory* je trenutno mikrotrend na socijalnim medijima (Tumblru), pokušavala sam prići hororu i čudovištima iznutra kao što se prilazi na Tumblru što me kočilo, ali želim ga kroz svoj rad sagledati izvana, ono što mi je zanimljivo je poroznost i razmjena, gdje se ona događa, što ulazi a što izlazi, threshold kao mjesto, emocija, iskustvo... *Monster theory* online prikazana je u isječcima, gifovima, moodboardovima, povezivanjem različitih isječaka teksta, filma, etc. Kao kolaž van konteksta, opsjednutost i preuveličavanje, duboke analize scena iz filmova, intuitivne asocijacije i identifikacije s čudovišnim, kanibalizmom kao nečim romantičnim i simboličnim, liminalnim mjestima, emocijama, uspomena. Poistovjećivanje ženskog iskustva s čudovišnim. Probala sam prići tome kroz materijal, kroz ilustraciju na isti način, iznutra mi je zanimljivo i relatable ali je također začarani krug za rad bio. Uzimajući u obzir širi kontekst medija, trendova, sadržaja te pridonosjenja contenta toj zajednici počinjem se više baviti sklopovima te estetike i izvlačiti iz toga patterne koji me zanimaju. Također sam shvatila da mi je bitan online aspekt i nakon što sam sad razložila što mi je zanimljivo kod čudovišta želim to primijeniti u radu. Shvatila sam da mi je ta kuracija moodboarda zanimljiva i došla sam do Weirdcorea/ Oddcorea etc. Weirdcore je surrealna online estetika koja se bazira na osjećaju nostalgije za djetinjstvom 90-tih i 2000-tih., nelagode, alienacije i zbunjenosti i koristi se amaterskim nisko kvalitetnim fotografijama i vizualima koji su mi na neki način prikazivali ono što me zanimalo, taj threshold, očučeno i bizarno. Dio je subžanra internet estetika koje dolaze s interneta i popularizirane su na njemu. Ulazim u razmišljanje o podžanrovima, opskurnim estetikama i tome kako su usko povezane s trendovima/mikrotrendovima toliko da i same postaje zasebni identitet i kako je neizbježno postići neku vrstu estetike koja će se uklopiti u već postojeće žanrove. Radim zine, pokušavam razlomiti što mi je zanimljivo kod horora i on tematizira neki odnos s identitetom kroz razna lica u tekstu što shvaćam da se mogu shvatiti kao persone koje zauzimaju mjesto u jeziku i izričaju kao konglomerat iskustava i emocija, ne nužno samo mojih. Osim toga sadrži asocijacije, linkove koji vode na druge stranice, na Youtube, google images, poput internet zmije ili krakova, postojanje online otvaranje je i zatvaranje prozora, linkova, appova dok te oni vode u sebe ili izbacuju iz koncentracije. Cijelo to iskustvo mi je zanimljivo za korištenje s neke distance, dislokacija rada koji postoji online, u jednom shvaćanju i u prostoru u drugom. Prolaženje kroz etape pojavnosti, publika ulazi u mrak, iskusi zvuk kojim se priziva nešto s one strane. Album je 30 minutno eksperimentiranje s programom, već zadanim instrumentima i vlastitim glasom kako bi se stvorio ambijentalni soundtrack koji stvara atmosferu prostora, sve pod konceptom zamišljenog putovanja, možda čak i persone ili entiteta kojim se priziva. Album je namjerno estetiziran u dreamy ambient pop amaterskom stilu.

Album:

<https://grizina.bandcamp.com/album/skin-of-my-skin-and-a-dirt-filled-gaze>

1.
iskušenje/ temptation 04:00
2.
pastorala 01:42
3.
putovanje/ journey 04:13
4.
palača/ there's so many of us here 03:52
5.
crescendo 02:40
6.
aria/ i am trying but the air is thick like honey 01:27
7.
suplement 01:38
8.
Lost Data at the Brink of Time 02:41
9.
outro 01:37
10.
dolazim 02:12

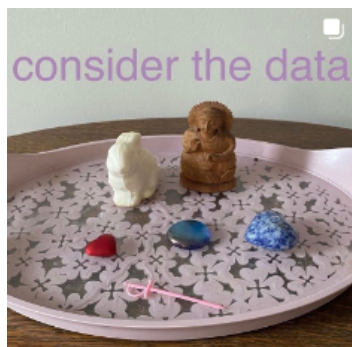
Primjeri Weirdcorea.

Koristim stranicu Everskies za formiranje prvog bloga/moodboarda osim Pinteresta u koju stavljam svoju poeziju, vlastite fotografije i fotografije nađene na internetu, a ono što mi je kod te stranice zanimljivo je to što se koristi inače kao dressup igrica i neka malena zajednica za online modu, izradu zineova... Tu mi se otvara zanimanje za disbalans u tome što se očekuje od sadržaja određene platforme. Sve više razmišljam o načinu na koji koristimo mobitel i time aplikacije na njemu. Mobitel je izvor teme koja me početno zanimala i počinjem ga gledati kao alat, uvijek prisutan i brz, dostupan. Njega najčešće koristim za gledanje umjetnosti, njime fotografiram umjetnost i kroz njega čitam o umjetnosti. Mobitel otvara meni zanimljivo područje o kojem razmišljam dok pišem poeziju - ono što ću napisati u notes app kod kuće razlikuje se od onog što ću napisati u tramvaju npr. Zato počinjem razmišljati o prostoru i što on znači za moj rad te kako da isti rad drugačije izgleda, upija se i postoji ovisno o različitim prostorima u kojem se osoba koja ga gleda nalazi i to mislim da mogu postići time da mi mobitel služi kao posrednik u radu. Do toga da se rad nalazi u online prostoru i dostupan je svima s mobitelom dolazim kroz razmišljanje o tome kako bi prezentirala album. Prva ideja bila je da dijelim CD-ove koji bi se onda nakon gledanja rada mogli slušati kod kuće na playeru s istom mišlju neke relokacije dijela rada, ali ubrzo mi se to prelijeva u cijeli rad. Zato mi je zanimljivo predstaviti rad kao nešto što se može konzumirati bilo gdje i ovisi o individualnoj situaciji lokacije. Bitno mi je iskustvo i doživljaj, zato naginjem prema stvaranju nekog ambijenta u fizičkom prostoru gdje će rad biti postavljen. Zanima me mrak i plavo svjetlo ekrana od kojeg bole oči te bivanje na više aplikacija ili stranica odjednom, otvaranje i zatvaranje linkova. Isprobavam live verziju izvedbe s monitorom, projektorom, mikrofonom i zvučnicima gdje razmišljam o osvjetljenju i onome što ulazi/izlazi iz fizičkih uređaja te mi se nameće važnost podražaja i razmjene očiju, ušiju i usta. Ovo pišem o radu dok radim album:

Sve na internetu možeš naći, svakakvu masu zbivanja i pomicanja i jedenja i gutanja i može te uvući ili izvući, puni te kao crijeva, malo gothic, malo dreamy, svuda kablovi, Serial experiments lain⁶. Zanima me promjena, attention, displacement u prostoru. Promjena kroz različite faktore okoline. Attention ljudi za nečim - opet interes kako približiti tekst publici. Također možda neki dio koji samo možeš mobitelom, smartphoneom vidjeti jer mi sve dolazi od mobitela, svako probavljanje. Nepregledno, nepraktično, premalo, preveliko, preglasno, pretiho. Možda se formira kroz nešto online, dobije tjelesnost?

---

⁶ japanski anime

Kao vizualna inspiracija mi je bila *sotce*⁷ - fotografija gore, koja koristi usamljenost, jednostavne i minimalne fotografije te apstraktnu poeziju kao izraz neke svakodnevnne, minimalne estetike. Za postav su mi inspiracije bile dvije fotografije dolje.

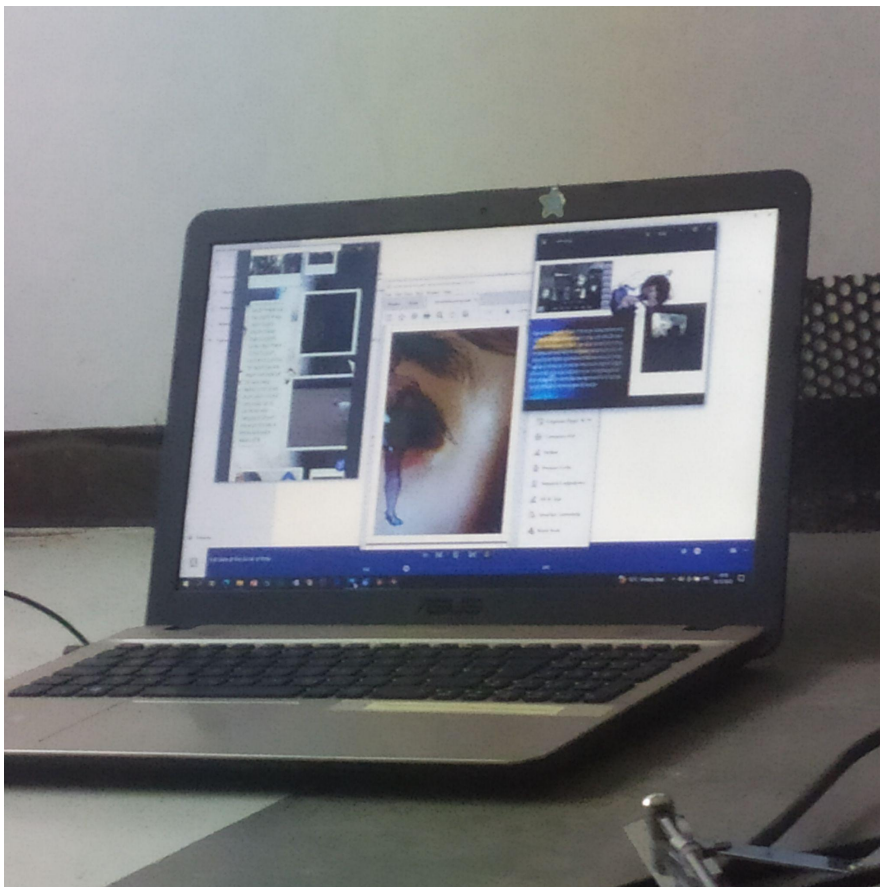
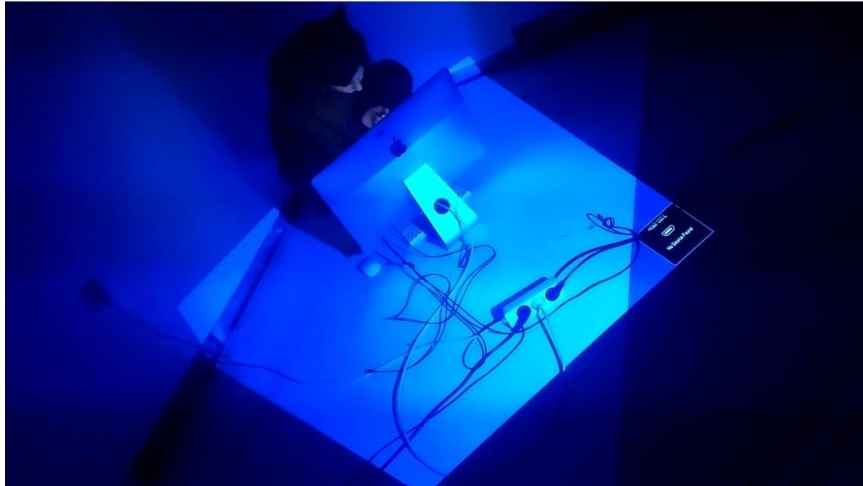

U postavu isprobavam 3 mobitela, laptop i tablet postavljeni u krug u sredinu mračne prosotorije koji vrte neke moje blogove i stranice i na zvučnike se pušta album. Za postav mi je bitan ovaj citat Sare Ahmed: "...neka mjesta produžuju određena tijela i ne ostavljaju prostor za druga...", ponovno uzimam citat van konteksta i razmišljam o tom prizivanju u threshold koji je srž rada i poziva neki entitet pa se pitam je li rad napravljen za tu zamišljenu personu ili za stvarnu, živuću publiku i sve više me privlači horor o prostoru, horor gdje je prostor, okruženje, ambijent sam po sebi zastrašujuć. Gledala sam film *Skinamarink* (2022) koji je eksperimentalni horor film u kojem se zastrašujuć i jeziv osjećaj postiže niskokvalitetnom kamerom koja snima kuću i kutove soba dok se audio naracijom odigrava radnja i ljudske figure se pojavljuju u svega par scena. Za tijelo u postavu mi ulogu igra kut prostora i skrivanje radnji ili otkrivanje radnji i sadržaja.

---

⁷ (<https://sotce.com/>)

Literatura

Mary Douglas, *Purity and Danger*, 1980.

Gilles Deleuz, *The Fold: Leibniz and the Baroque*, 1988.

Edited by Stacy Alaimo & Susan Hekman, *Material Feminisms*, 2008.

Anne Carson, *Eros the Bittersweet*, 1986.

Silvia Federici, *Caliban and the Witch: Women, the Body and Primitive Accumulation*, 2004.

Karen Barad, *TransMaterialities :Trans*/Matter/Realities and Queer Political Imaginings*, 2015.

J.J. Cohen, *Monster Theory*, 1996.

Helen Cixous, *Bathsheba or the Interior Bible, iz Stigmata*, 1998.

Julia Kristeva, *Powers of Horror: An Essay on Abjection*, 1980.